

Nr 77.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrad ordning beträffande tillsynen över statens sinnesslövärd.

(3:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena, nr 11, inom första kammaren av herr A. O. Frändén och den andra, nr 21, inom andra kammaren av herr V. Hedlund i Östersund, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådana ändringar i vederbörande instruktioner, att tillsynen över statens sinnesslövärd överflyttades från överinspektören för sinnessjukvården till inspektören för sinnesslövärderna.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen I: 11.

Över motionerna har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *medicinalstyrelsen* den 2 mars 1940 avgivit utlåtande samt därvid fogat yttranden av såväl överinspektören för sinnessjukvården som inspektören för sinnesslövärderna. Samtliga remissyttranden hava i tryck bifogats detta utlåtande såsom *bilagor A, B och C*.

Av remissyttrandena framgår, att överinspektören för sinnessjukvården icke ansett sig kunna tillstyrka en ändrad uppdelning av tillsynen över de sinnesslöa på sätt i motionerna föreslagits. *Medicinalstyrelsen* åter har i likhet med inspektören för sinnesslövärderna förordat en ändring i enlighet med motionärernas yrkande. Delade meningar råda sålunda mellan de sakkunniga myndigheterna på området. Under sådana förhållanden har utskottet icke ansett sig nu böra taga ställning till det i motionerna berörda spörsmålet. Enligt utskottets uppfattning torde ifrågavarande spörsmål lämpligen böra underkastas en närmare prövning genom Kungl. Maj:ts försorg, innan slutlig ställning till detsamma tages.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 11 och II: 21 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t

ville taga under övervägande, huruvida och i vad mån en ändring av nuvarande ordning för tillsynen över statens anstalter för vård av sinnesslöa bör äga rum, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill prövningen må för-
anleda.

Stockholm den 5 april 1940.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Gustafsson* i Benestad, *Nilsson* i Malmö, *Johansson* i
Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Nilsson* i Landeryd, *Ström* i Lidköping, *Heiding*, *Larsson*
i Varberg, *Bäckström*, *Nisser* och *Anderson* i Arboga; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törn-
kvist*, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson*, *Andersson* i Prästbol, *Närlinge*, *Isacson*, *Persson* i
Tidaholm, *Staxäng* och *Hansson* i Rubbestad.

Till riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 16 februari 1940 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att före den 5 mars 1940 till utskottet avgiva yttrande över i riksdagens båda kamrar väckta motioner om sådana ändringar i överinspektörens för sinnessjukvården i riket och inspektörens för sinnesslövärdens instruktioner, att tillsynen över statens sinnesslövärd överflyttades från överinspektören för sinnessjukvården till inspektören för sinnesslövärdens.

Med överlämnande av infortrade yttranden från överinspektören för sinnessjukvården i riket och inspektören för sinnesslövärdens får medicinalstyrelsen för egen del anföra följande.

Den statliga sinnesslövärdens är för närvarande förlagd *dels* till en paviljong vid Källshagens sjukhus i Vänersborg, avsedd för 283 asociala imbecilla män, *dels ock* till de tre självständiga anstalterna Vipeholms sjukhus i Lund, Västra Marks sjukhus i Örebro och Salberga sjukhus i Sala. Av sistberörda anstalter är den förstnämnda avsedd för 600 svårskötta, obildbara män och 150 kvinnor av samma typ, medan Västra Marks sjukhus är avsett för 350 asociala imbecilla kvinnor och Salberga sjukhus för 374 asociala imbecilla män. Till Källshagens sjukhus och Salberga sjukhus är ansluten familjevård, som den 1 februari 1940 omfattade 65 respektive 52 patienter. I den statliga sinnesslövärdens voro vid samma tidpunkt genom viss överbeläggning sammanlagt 1,974 patienter omhändertagna; och uppgick antalet exspektanter till 360. Den statsunderstödda sinnesslövärdens bedrivs för närvarande vid 142 anstalter av olika typ med sammanlagt 7,487 godkända vårdplatser.

Ett påtagligt underskott på platser inom den statliga sinnesslövärdens föreligger sålunda allt fortfarande. För att i möjligaste mån undanröja nackdelarna härav bör ett intimt samarbete allt framgent råda mellan den statliga och den statsunderstödda sinnesslövärdens och detta samarbete måste enligt styrelsens förmenande avgjort underlättas av att båda vårdformerna bli underställda samma inspektionsmyndighet, en lösning av frågan som styrelsen senast år 1938 haft under övervägande men för det dåvarande ansett sig icke böra framlägga för statsmakternas prövning.

Ur praktisk synpunkt vore det visserligen utan tvivel fördelaktigast om all psykisk sjukvård å sinnessjukhus och statsunderstödda anstalter för imbecilla av olika slag liksom fallandesjuka vore underställd inspektion av en och samma person. Det arbete, som skulle komma att åvila en dylik inspektör, torde emellertid med hänsyn till den utveckling, som för närvarande råder på detta område, bliva allt för omfattande. Tillsättandet av två inspektörer, en för var sin hälft av landets sinnessjukhus och sinnesslövanstalter, vore en tänkbar lösning av frågan. En sådan anordning kan med nuvarande utveckling av ifrågavarande vårdformer bli ofrånkomlig men torde, så länge sjukhus för statlig vård av svårskötta, obildbara sinnesslöa endast finnes i Lund, dock kunna medföra vissa svårigheter. Styrelsen håller därför före, att den nuvarande organisationen med skilda inspektörer för sinnessjukvården och sinnesslövärdens tillsvidare bör bibehållas, dock med den förändring i deras arbetsfördelning, som i motionen föreslagits. Att vid utarbetandet av härför erforderliga förändringar i vederbörande instruktioner hänsyn kommer att tagas till de statliga anstalternas behov av årliga in-

spektioner anser styrelsen självfallet. Då dessa sjukhus omhänderhava vården av det mest svårskötta imbecilla patientmaterialet, anser styrelsen givetvis att de allt fortfarande böra bibehålla sin karaktär av sinnessjukhus, varigenom deras retentionsrätt regleras av sinnessjuklagen. Styrelsen vill i detta sammanhang understryka den av inspektören för sinnesslövärderna, docenten E. Goldkuhl, betonade fördelen av att inspektionsverksamheten vid Källshagens imbecillpaviljong samt Västra Marks och Salberga sjukhus kommer att utövas av inspektören för sinnesslövärderna, som jämväl är sekreterare och föredragande i sinnessjukanämnden, den institution, som har att handlägga utskrivningsfrågor beträffande flertalet å dessa sjukhus omhändertagna patienter.

Med stöd av vad sålunda anförts får medicinalstyrelsen för sin del tillstyrka den i motionerna föreslagna förändringen av sinnesslövärdens inspektionsförhållanden.

EINAR EDÉN.

PEDER BJÖRCK.

Sven Hedborg.

Stockholm den 2 mars 1940.

Bil. B.

Uppgifterna i motionerna att undertecknad på sin tid skulle »ställt krav på sinnesslöanstalt att mottaga sinnesslöa, som drabbats av sinnessjukdom», äro icke riktiga. — Enligt sinnessjuklagens 7 § skall vad i denna lag stadgas om sinnessjukdom och sinnessjuk i tillämpliga delar gälla beträffande sinnesslöhet och sinnesslö. Tendenser att bringa dessa bestämmelser ur kraft ha allt mer gjort sig gällande med bland annat icke oväsentliga ekonomiska konsekvenser. Erforderlig differentiering av klientelet kan genomföras utan hävande av § 7 i nu gällande sinnessjuklag och tillskapande av en särskild sinnesslölag. Att på sätt i motionerna göres gällande tala om »statens sinnesslövärd», är enligt min mening missvisande. Det gives nämligen som bekant icke någon enhetligt organiserad statlig sinnesslövärd i Sverige och genomförandet av en dylik organisation är enligt min mening icke önskvärd bland annat på grund av de ökade kostnader en självständig organisation även på detta vårdområde skulle medföra.

Tendenserna till uppluckringen av bestämmelserna i sinnessjuklagens 7 § ha redan haft betydande ekonomiska konsekvenser för statsverket. Sålunda vårdar f. n. staten över 100-talet personer, vilkas vård enligt min mening eljest skulle ombesörjts av Stockholm, Göteborg och Malmö i enlighet med de särskilda avtal, som träffats mellan Kungl. Maj:t och Kronan samt nämnda städer rörande dessas övertagande av sinnessjukvården i respektive stad. En ingående motivering för detta ståndpunkttagande har jag lämnat i ett yttrande till medicinalstyrelsen den 20 mars 1939. (Avskrift av denna min skrivelse närslutes*.)

* Ej avtryckt.

På grund av vad nu anförts, kan jag icke tillstyrka bifall till beslut om ytterligare uppdelning av inspektoratet över sinnessjukvården på sätt i motionerna ifrågasatts.

Stockholm den 29 februari 1940.

OTTO BRUNDIN.

Överinspektör för sinnessjukvården i riket.

Bil. C.

Till Kungl. Medicinalstyrelsen.

Genom remiss av den 22 februari 1940 har Kungl. Medicinalstyrelsen infortrat mitt yttrande över en av ledamoten av riksdagens första kammare A. O. Frändén väckt motion, nr 11, om ändrad ordning beträffande tillsynen över statens sinnesslövärd.

I anledning härav får jag vördsamt anföra följande.

I min i egenskap av inspektör för sinnesslövärderna till Medicinalstyrelsen afgivna berättelse för senare halvåret 1939 har jag framhållit, hurusom, enligt mitt förmenande, den största och mest påtagliga bristen i den nuvarande sinnesslövärdorganisationen låge däri, att platsantalet på statens slutna anstalter för asociala och svårskötta sinnesslöa är otillräckligt. Uti denna min uppfattning har jag fortsättningsvis ytterligare stärkts. Jag anser det därför vara av synnerlig vikt, att det redan befintliga antalet vårdplatser för nämnda kategorier sjuka utnyttjas så rationellt som möjligt. Detta torde endast kunna ske genom en ständig cirkulation av patienter mellan å ena sidan statsanstalterna, å andra sidan övriga anstalter. En sådan cirkulation underlättas givetvis därigenom, att en och samma inspektör har överinseendet över såväl de statliga som de icke-statliga sinnesslöanstalterna. Otivvelaktigt vore det bäst, om en och samma person hade överinseendet över samtliga anstalter och hem av sinnessvårdande karaktär inom ett visst område. Då det emellertid visat sig, att arbetsbördan vid en sådan anordning blir orimligt tung för vederbörande, så länge endast en överinspektörsbefattning för sinnessjukvården finnes i riket, synes motionärens yrkande, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådana ändringar i vederbörande instruktioner, att tillsynen över statens sinnesslövärd överflyttas från överinspektören för sinnessjukvården till inspektören för sinnesslövärderna, innebära en för sinnessvården i sin helhet lycklig reform. I den mån reformen skulle erfordra ett närmare samarbete mellan sagda överinspektör och inspektören för sinnesslövärderna, t. ex. beträffande enhetligt tillämpande av retentionsrätten, borde ett sådant med lätthet kunna komma till stånd. En ytterligare fördel med reformen torde, särskilt beträffande de av staten omhändertagna asociala imbecilla, ligga däri, att inspektören för sinnesslövärderna tillika är sekreterare i sinnessjuknämnden och därigenom har fortlöpande intim kontakt med den myndighet, vilken i ett mycket stort antal fall bär ansvaret för dessa patienters utskrivning.

Med stöd av ovanstående får jag vördsamt tillstyrka motionärens yrkande.

Stockholm den 24 februari 1940.

E. GOLDKUHL.

Inspektör för sinnesslövärderna.